

Opetus- ja kulttuuriministeriö

15/4.1/14

21.5.2014

Viite: OKM059:00/2012

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportista

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) kiittää mahdollisuudesta lausua varhaiskasvatuslain uudistamisesta ja kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti varhaiskasvatuslain merkitykseen sukupuolten tasa-arvon edistämisessä. TANE:n mukaan varhaiskasvatuksen merkitystä ja asemaa tulee vahvistaa. Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon laadun turvaamiseksi mahdollisuus lapsen kotihoitoon kotihoidon tuella on turvattava.

On hienoa, että varhaiskasvatuslainsäädännön kehittämistä pohtinut työryhmä on kirjannut lain tavoitteisiin sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen. TANE:n mukaan sukupuolten tasa-arvon edistäminen olisi kuitenkin lain yleisen tavoitteen lisäksi valtavirtaistettava lain muihinkin pykäliin.

Sukupuolittietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentaminen

TANE:n mukaan lainsäädäntöön on kirjattava sukupuolittietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentaminen. Varhaiskasvatusta järjestävän toimintayksikön toimitilat ja toimintavälineet on oltava sellaisia, että ne eivät pönkitä sukupuolistereotyyppioita vaan **tukevat lasten kasvua ilman sukupuolistereotyyppioiden asettamia rajoituksia.**

Sukupuolittietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentamista tuetaan parhaiten sisällyttämällä varhaiskasvattajien perusopintoihin ja täydennyskoulutukseen tasa-arvo- ja sukupuolittietoisia opintojaksoja. Sukupuolittietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentamisesta on olemassa myös tutkimustietoa sekä tavoitetta tukevia projekteja.

Subjektiivinen päivähoito-oikeus säilytettävä

TANE pitää erinomaisena asiana, että varhaiskasvatuslain uudistamista pohtinut työryhmä ei päätenyt kannattamaan hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaista subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamista. **TANE kannattaa työryhmän tavoin, että subjektiivinen päivähoito-oikeus säilytetään ennallaan.** Myös pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa luvataan, että päivähoito säilyy subjektiivisena oikeutena.

Subjektiiivinen päivähoito-oikeus takaa kaikille lapsille oikeuden varhaiskasvatukseen ja laadukas varhaiskasvatus onkin ennen kaikkea lapsen oikeus, mutta se on tärkeä myös sukupuolten tasa-arvon kannalta. **Joustavat ja kaikille saatavilla olevat päivähoitopalvelut ovat avainasemassa työn ja perheen yhteensovittamisessa.**

Subjektiiivinen päivähoito-oikeus ja toimivat päiväkotipalvelut ovat tärkeitä myös työurien pidentämisen kannalta. Jotta työurien pidentämisessä onnistutaan, on huolehdittava siitä, että naisten ja miesten osin erilaiset työhön liittyvät ongelmat otetaan huomioon muun muassa päivähoitopalveluiden kehittämisessä. Pitkällä aikavälillä naisten työllisyys on selvästi noussut ja miesten hieman alentunut, mutta naisten ja miesten työllisyyteen vaikuttaa edelleen paljon koulutustaso sekä perhevapaiden jakautuminen sukupuolten kesken.

Naiset käyttävät edelleen valtaosan perhevapaista. Naiset ovatkin 25 - 40-vuoden iässä hieman miehiä vähemmän töissä perhevapaiden takia. **Päiväkotipalveluiden kehittäminen niiden rajaamisen sijasta on siis tärkeää erityisesti pienten lasten äitien työllisyysasteen korottamisessa.** Päiväkotipalveluiden kehittämisen lisäksi myös perhevapaita on kehitettävä niin, että ne jakautuisivat nykyistä tasaisemmin isien ja äitien välillä.

Varhaiskasvatus toiminnallisen tasa-arvosuunnittelun piiriin

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannattaa **varhaiskasvatuksen saattamista toiminnallisen tasa-arvosuunnittelun piiriin.** Tasa-arvosuunnitelma on erinomainen väline rakentaa sukupuolitietoista varhaiskasvatusympäristöä. Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu tukee myös varhaiskasvatuslain tavoitetta vahvistaa lapsen mielipiteen ja toivomusten huomioimista varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioidessa.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

On kehitettävä teoreettisia välineitä ja kasvatuskäytäntöjä, jotka mahdollistavat moninaisuuden kunnioittamisen. Jotta teoreettiset välineet ja kasvatuskäytännöt kehittyisivät, tarvitaan **lisää tutkimusta ja kehittämistoimintaa.** Sillä, että koulutetaan kasvattajia kiinnittämään huomiota sukupuoleen, voi olla merkittävä vaikutus myös uuden tasa-arvoisemman pedagogiikan kehittämisessä.

Omista, totutuista ajattelutavoista tietoiseksi tulemista edistää **työyhteisön ulkopuolinen asiantuntija.** Tarvitaan kehittämistyötä, jonka tavoitteena on tuoda sukupuolisensitiivinen kasvatus lopulta osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa ja päiväkotihenkilökunnan koulutusta. Tasa-arvoa ei voida pitää pysyvästi saavutettuna asiana, vaan sitä tulee tavoitella joka hetkessä uudestaan.

Lausunto on hyväksytty tasa-arvoasiain neuvottelukunnan kokouksessa 20.5.2014.

Jukka Relander
puheenjohtaja

Hannele Varsa
pääsihteeri

Lausunnon keskeinen sisältö

On hienoa, että varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämistä pohtinut työryhmä on kirjannut lain tavoitteisiin sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan (TANE) mukaan sukupuolten tasa-arvon edistäminen olisi kuitenkin lain yleisen tavoitteen lisäksi valtavirtaistettava lain muihinkin pykäliin.

TANE kannattaa työryhmän tavoin, että subjektiivinen päivähoito-oikeus säilytetään ennallaan. Joustavat ja kaikille saatavilla olevat päivähoitopalvelut ovat avainasemassa työn ja perheen yhteensovittamisessa. Naiset käyttävät edelleen valtaosan perhevapaista. Naiset ovatkin 25 - 40-vuoden iässä hieman miehiä vähemmän töissä perhevapaiden takia. Päiväkotipalveluiden kehittäminen niiden rajaamisen sijasta on siis tärkeää erityisesti pienten lasten äitien työllisyysasteen korottamisessa.

TANE:n mukaan lainsäädäntöön on kirjattava sukupuolitietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentaminen. Sukupuolitietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentamista tuetaan parhaiten sisällyttämällä varhaiskasvattajien perusopintoihin ja täydennyskoulutukseen tasa-arvo- ja sukupuolitietoisia opintojaksoja.

TANE kannattaa varhaiskasvatuksen saattamista toiminnallisen tasa-arvosuunnittelun piiriin. Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu tukee myös varhaiskasvatustalain tavoitetta vahvistaa lapsen mielipiteen ja toivomusten huomioimista varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioidessa.

TANE:n mukaan on kehitettävä teoreettisia välineitä ja kasvatuskäytäntöjä, jotka mahdollistavat moninaisuuden kunnioittamisen. Jotta teoreettiset välineet ja kasvatuskäytännöt kehittyisivät, tarvitaan lisää tutkimusta ja kehittämistoimintaa. Sillä, että koulutetaan kasvattajia kiinnittämään huomiota sukupuoleen, voi olla merkittävä vaikutus myös uuden tasa-arvoisemman pedagogiikan kehittämisessä.